

19.02.2025р. Гр.24.Історія України. Урок 89.

Тема: Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тиску на Україну в контексті відродження прагнень РФ до реімперіалізації на теренах колишнього СРСР.

<https://www.youtube.com/watch?v=mpjj-hKjYww>

Саме 20 лютого, після політ. підготовки, Росія розпочала військову фазу. Із цього дня спостерігається нарощування рос. військ. угруповання у Криму. Ця ж дата зазначена на медалі "За повернення Криму" мін-ва оборони РФ. "Кримською операцією" керував безпосередньо президент РФ В.Путін зі своєї резиденції в Ново-Огарьово. Також у ній брали участь міністр оборони РФ С.Шойгу, секретар Ради безпеки РФ М.Патрушев, глава Федеральної служби безпеки А.Бортников, глава Адміністрації Президента РФ С.Іванов.

Росія використала деморалізацію укр. політ. кер-ва. Після втечі в ніч з 21 на 22 лютого з Києва В.Янукович сподівався об'єднати навколо себе еліти сх. та пд. областей країни, щоби повернути повноту влади. Після безуспішних переговорів у Донецьку 23 лютого росіяни переправили його до Криму. Однак і тут з'ясувалося, що В.Янукович не зможе розраховувати на підтримку не лише крим. еліт, а і власних ставлеників: очільники місц. силових структур та прем'єр АР Крим А.Могильов уникали спілкування з ним. Тому наступного дня В.Янукович виїхав до Росії.

Росія розпочала дестабілізацію політ. ситуації із Севастополя.

Київ не визнав нелегітимну зміну влади в Сімферополі та Севастополі. Однак наказ військ. частинам про застосування сили проти нападників не був відданий. Таке рішення було ухвалене на засіданні Ради національної безпеки та оборони України (РНБО України) 28 лютого. Це було насамперед зумовлено розумінням військ. домінування Росії на п-ові, а також тим, що в разі початку антитерористичної операції рос. війська могли розпочати пряме вторгнення за донец., харків. та київ. напрямками. Також були враховані пророс. настрої крим. населення, відсутність необхідної кількості дієздатних підрозділів як на п-ові, так і в континентальній Україні. В. о. міністра оборони України І.Тенюх тоді констатував, що було лише 5 тис. боєздатних військовослужбовців, яких можна було спрямувати до Криму, а з 15 тис. військовиків, які служили в

Криму, готовими до виконання наказу про застосування зброї були до 2 тис. осіб. Їм протистояло рос. військ. угруповання, яке, лише за офіц. даними, налічувало 20 тис. осіб (насправді — більше). Крім них, Росія залучала сотні цивільних осіб: членів "козацьких" орг-цій, колиш. "афганців", боксерів, байкерів, членів військово-патріотичних клубів і представників охоронних структур. Вони допомагали блокувати укр. військовиків під виглядом місц. мешканців і робили необхідну картинку для ЗМІ.

Як свідчить розслідування, проведене Військ. прокуратурою України, частина військовослужбовців Криму були попередньо завербовані рос. спецслужбами. Це підтверджує той факт, що зрадили насамперед ті офіцери, чиї підрозділи мали першими протистояти рос. агресії (розвідники, берегова оборона, зв'язок). Із початком блокування військ. частин з рос. боку укр. військовослужбовці почали отримувати пропозиції про перехід на сторону агресора. У кінцевому підсумку, за зраду військ. присязі звільнено більше 12 тис. працівників органів внутр. справ України в Криму, 1371 співробітника Гол. управління СБУ в АР Крим і управління СБУ в м. Севастополь, 413 працівників органів прокуратури АР Крим. Також на службу до ЗС РФ, за деякими оцінками, перейшли понад 10 тис. військовослужбовців ЗС України.

З боку Росії здійснювався тиск на укр. кер-во. Голова Держ. думи РФ С.Наришкін дзвонив О.Турчинову і погрожував від імені В.Путіна: якщо загине хоч один рос. військовослужбовець, то укр. урядовців оголосять воєн. злочинцями і переслідуватимуть по всьому світу. Також було заявлено: у випадку, якщо в. о. Президента України О.Турчинов спробує прилетіти до Криму (була підготовлена група спецназу для затримання верхівки кримських сепаратистів), його літак буде збитий.

28 лютого Верховна Рада України закликала Росію припинити агресивні кроки, а ін. державпідписантів Будапештського меморандуму — підтвердити гарантії безпеки України. Крім цього, запрошувалися місії Організації з безпеки та співробітництва в Європі та Ради Європи для перевірки дотримання прав громадян України — представників усіх національностей і релігій у Криму й у будь-яких ін. регіонах країни.

1 березня відсторонений від влади згідно з постановою ВР України Президент України В.Янукович з Ростова-на-Дону (РФ) надіслав Президенту РФ В.Путіну лист та заяву, в яких, посилаючись на Договір про дружбу, партнерство та співробітництво між двома державами, закликав Росію ввести

війська в Україну для "відновлення законності, миру, правопорядку, стабільності та захисту населення України". Він зазначав, що під впливом зх. д-в на пд. сх. і у Криму відбуваються терор і репресії. Цей документ наступного дня був оприлюднений представником Росії в Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй і надалі використовувався для формального прикриття рос. військ. втручання. 4 березня 2014 В.Путін отримав згоду Ради Федерації РФ на застосування регулярних рос. військ на укр. території.

1 березня в. о. Президента України О.Турчинов на основі рішення РНБО України видав указ про приведення армії в повну бойову готовність і збори резервістів. Від застосування зброї Україну наполегливо відмовляли її зх. партнери, які недооцінили агресивні наміри Росії, сподіваючись, що вона лише брязкає зброєю. 5 березня згідно з Будапештським меморандумом були проведені консультації України, США та Великої Британії. Останні чітко висловилися на підтримку територіальної цілісності України, тоді як запрошена РФ проігнорувала зустріч. Утім США та Велика Британія вказали на те, що де-юре документ не є угодою про надання гарантій безпеки. Ін. ядерні д-ви — Франція і Китай — трактували його положення так, що вони самі не загрожують Україні, але не мають обов'язків змушувати треті д-ви виконувати меморандум. При цьому Франція заявила про підтримку України, а Китай утримався від будь-яких заяв. Своєю чергою, В.Путін заявив, що після Революції гідності ("держперевороту" в дискурсі рос. термінології) Україна перестала бути правонаступницею д-ви, що підписувала Будапештський меморандум. А прем'єрміністр РФ Д.Медведєв сказав, що цей документ зобов'язує Росію захищати Україну лише від зазіхань третіх д-в.

Проросійські акції лютого—квітня 2014 на півдні та сході України. Диверсійно-терористична фаза. Із 6 квітня у сх. областях України почалася нова хвиля вуличних акцій і захоплень адм. будівель. У них уже брали участь не лише місц. пророс. агенти впливу та політ. маргінали, а й рос. громадяни, включно зі співробітниками спецслужб. Одночасно із захопленням адм. будівель було проголошено створення Донец., Луган., Харків. "народних республік", планувалося це зробити також у Дніпропетровській, Одеській та ін. областях. Усе це відбувалося за крим. сценарієм, лише за одним винятком: у захопленні органів держ. влади не брали участі "зелені чоловічки" — військ. підрозділи ЗС РФ. Кінцева мета, як це було заявлено рос. можновладцями, полягала у федералізації України, що мало зупинити європ. та

євроатлантичну інтеграцію країни. З появою рос. спецпризначенців на Донбасі почалися політ. вбивства. Одне з перших відбулося під час захоплення влади пророс. сепаратистами та рос. бойовиками в Горлівці. 17 квітня депутат Горлівської міської ради від "Батьківщини" В.Рибак під час мітингу на підтримку легального мера міста Є.Клепи зірвав прапор "ДНР" з будівлі міськради та намагався повернути укр. прапор. В.Рибак був затриманий і вивезений у невід. напрямку, згодом його вбили (за матеріалами слідства — катували, а потім втопили). Разом з його тілом знайшли труп (теж зі слідами подібних катувань) студента Нац. ун-ту "Київський політехнічний інститут" Ю.Поправки, який був активістом Євромайдану (бойовики звинуватили його в підготовці диверсії).

У відповідь на засилання Росією диверсантів та розширення контрольованої ними території на Донбасі 14 квітня в. о. Президента України О.Турчинов оголосив проведення Антитерористичної операції (АТО). На відміну від бойовиків українська сторона спочатку не була готова до широкомасштабних воєн. операцій, які би призводили до втрат серед мирного населення та масових руйнувань. Вони не були готові діяти і в умовах гібридної війни, коли виконанню бойових завдань перешкоджає власне населення, а також рос. громадяни, які видають себе за пересічних українців. Тому силовики у квітні—травні обрали тактику облоги населених пунктів та поступового витіснення бойовиків. Позиційна війна. Попри перемир'я час від часу на лінії зіткнення спалахували воєн. дії.

У січні 2017 почалася "громадська" транспортна блокада ОРДЛО.

Принципово новим стало включення до санкційного переліку рос. ІТ-компаній — "ВКонтакте", "Mail.Ru Group", "Яндекс", які контролювали популярні в Україні соціальні мережі "ВКонтакте", "Однокласники" та ін. ІТ-сервіси. Це було зроблено, щоби послабити рос. інформаційний вплив. Інтернет-провайдери мали блокувати доступ до них протягом 3-х років. Втім громадянам не заборонялося користуватися цими ресурсами, жодної відповідальності фізичних осіб за обхід блокування не передбачалося.

Наступним кроком у напрямку протидії рос. інформаційному впливу став курс на посилення позицій української мови.

Наприкінці травня 2017 ВР України ухвалила норми, якими зобов'язала загальнонац. та регіональні телеканали транслювати 75 % контенту українською, а для місцевих телеканалів (рівень міста чи району) встановлювалася квота в 60 %.

Втрати України від збройної агресії Росії на Донбасі. За даними Моніторингової місії ООН, оприлюдненими у січні 2019, з квітня 2014 до грудня 2018 з обох боків лінії розмежування було вбито від 12,8 тис. до 13 тис. осіб. Серед них 4 тис. осіб — укр. військовослужбовці, 5,5 тис. — озброєні пророс. бойовики (смерті рос. військовослужбовців приховуються — в Росії ці дані становлять держ. таємницю), 3,3 осіб — мирні мешканці Донбасу. Поранень зазнали від 27 до 30 тис. осіб.

Д\З: §§21-24.